

Journalistisk selvtillit

Per Olav Solberg
redaksjonssjef

I sommer leste jeg boken *Hva jeg snakker om når jeg snakker om forskning* av Jørgen G. Bramness. (Se NÅ-intervjuet på side 852.) Boken problematiserer blant annet den uoverstigelige (?) kløften mellom forskning på den ene siden og journalistisk formidling på den andre.

Argumentasjonen er velkjent: Forskingen er så kompleks og uutgrunnet at det er umulig å formidle den i et kort journalistisk format. Nyansene forsvinner, og enda verre, det som kommer ut, blir direkte feil. Hvordan kan journalisten unngå å havne i dette sporet?

Daniel Kahnemann, mannen bak bestselgeren *Tenke – fort og langsomt*, har tatt konsekvensen av dette. Han er sjelden eller aldri med i offentlige debatter knyttet til egen forskning. Han ønsker å ha mest mulig kontroll over det som kommer ut. Kahnemann er benådet med en god penn, det gir ham et fortrinn framfor andre forskere som ikke mestrer språket like godt. Men hva med alle de andre? Trenger de journalisten for å få fram budskapet sitt?

Det siste spørsmålet er i mine øyne ikke bare feil stilt, men leder også til at altfor mye forskning fremstilles både galt og ukritisk. Noe av problemet med forskningsformidling er at forholdet mellom meg som journalist og forskeren er usymmetrisk. Jeg kan lite om det gjeldende temaet – forskeren kan svært mye. Dette vet begge parter når intervjuet begynner, og det gir forskeren makt i situasjonen. Som journalist har jeg ikke gjort jobben min hvis jeg blir forskerens nyttige idiot.

Det er her Bramness' bok kommer meg til unnsetning. Den er ikke bare kritisk til journalisten, men også til forskeren. Et sted i boka står det at over 50 prosent av all forskning som gjøres, ikke lar seg reprodusere. Bramness skriver at forskere ofte torturerer data for å få fram signifikante funn. Og han skriver om funn som er helt tilfeldige. Det kommer også fram at det brukes altfor lite forskningsmidler til å verifisere tidligere funn. Antallet enkeltfunn øker, men nesten ingen gjør en tilsvarende studie for å se om resultatet stemmer. Det er morsommere å komme opp med noe nytt enn å få bekreftet eller falsifisert det andre har gjort tidligere.

Dette er problematisk. Her er det et verifiseringshull som må fylles for at forskningen skal komme videre. Kanskje kan en kritisk forskningsjournalistikk bidra? Ikke ved at journalisten har for sterkt fokus på et interessant enkeltfunn forskeren ønsker å få fram. Men ved å være langt mer kritisk til *hvordan* forskeren kom fram til dette funnet. Å lese boken til Bramness har gitt meg økt journalistisk selvtillit. Til å gå bak funnene forskeren kommer til intervjuet med. Til å problematisere årsakene til at dette funnet (hvis det gjør det) går på tvers av mye annen forskning. Til i større grad å være metodejournalist enn forskningsjournalist.